

Μαρία Οικονόμου

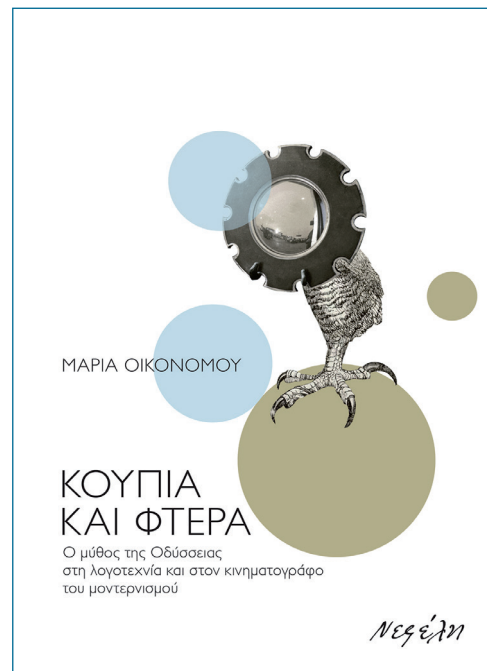
Κουπιά και φτερά

Ο ΜΥΘΟΣ ΤΗΣ ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΡΝΙΣΜΟΥ

Η μελέτη εξετάζει αντικριστά λογοτεχνικές και κινηματογραφικές διασκευές του μύθου της Οδύσσειας, όπως αυτές εμφανίζονται την εποχή του ευρωπαϊκού μοντερνισμού, ανιχνεύοντας τα κοινά τους σημεία – αλλά και τις διαφορές τους. Καταρχήν, η κατοπτρική ανάγνωση αποκαλύπτει τη *θεματική ανατροπή* του μύθου, κυριολεκτικά μια σειρά από «ανάποδες Οδύσσειες»: τώρα, ο Οδυσσεύς αναπαρίσταται ως αντιήρωας· ο νόστος αποδεδεσμεύεται από την κεντρομόλο κίνησή του (προς την Ιθάκη) και παρακωρεί τη θέση του σε μian άνευ στόχου περιπλάνηση· το φάντασμα του Ελπήνορα, του άλλοτε άσημου συντρόφου, επιστρέφει, με άλμα αιώνων, για να διατυπώσει ρητά μια προειδοποίηση και, προπάντων, να θέσει εκ νέου το ζήτημα της ιστορίας και του δικαίου· κι οι «λίγειες» Σειρήνες δεν έχουν να πουν ή να τραγουδήσουν τίποτε πια, απεναντίας σιωπούν, παραπέμποντας σε μια γλωσσική και, ευρύτερα, αισθητική κρίση. Συγχρόνως, όλες αυτές οι Οδύσσειες προβαίνουν στην *ανατροπή* της (παιλιότερης) *μορφής*. Πειραματίζονται τολμηρά, χωρίς να φοβούνται να δείξουν τις περιπέτειες της κατασκευής τους, τις «δυσπλασίες» τους, τη δική τους καλλιτεχνική «Οδύσσεια» εντέλει.

Όστε δεν θα ήταν άτοπο να θεωρήσουμε τον ΕΛΠΗΝΟΡΑ και τις ΣΕΙΡΗΝΕΣ αλληγορίες αυτής της νέας ποιητικής (της κρίσης), που διακρίνει τον μοντερνισμό. Από τη μια, δηλαδή, ο Ελπήνορας θα μπορούσε να θεωρηθεί αλληγορία της *θεματικής και ιδεολογικής ανατροπής* του μύθου, εφόσον αυτό το υποβαθμισμένο υποκείμενο, αυτός ο στρατιώτης χωρίς διακριτικά, αδέξιος σε συμπεριφορά και κίνηση όπως τα «slapstick» στις κινηματογραφικές φαρσοκωμωδίες, καταλαμβάνει το κέντρο, εκτοπίζοντας διαπαντός τον ήρωα Οδυσσεά και τις αξίες του. Μετατρέπεται, έτσι, τη μοιραία πτώση του σε «πτώση προς τα πάνω» (ή, αντιστρόφως, ο Οδυσσεύς εκπίπτει σε διδυμία με τον Ελπήνορα). Οι Σειρήνες, από την άλλη πλευρά, που άδουν με χάσματα και κενά, με κακοηχίες και αρρυθμίες και, παραδόξως, μιλούν με τη σιωπή, αλληγορούν την κρίση των ονομάτων. Αυτή η στροφή προς το «μηδέν του ήχου», προς τον «λευκό ήχο», ο οποίος κάλλιστα θα μπορούσε να συγκριθεί με τη «λευκή σελίδα» των μοντέρνων ή και με τα «μονόχρωμα τετράγωνα» της νεώτερης ζωγραφικής, φέρει το τραγούδι τους ελάχιστα πριν από το κενό και, πάντως, αφήνει να περάσει σε αυτό «ένα ρεύμα αέρα από το χάος» (Deleuze). Όμως, το «άφωνο μηδέν» (όπως εξάλλου και το άχρωμο) δεν σημαίνει μόνο καταστροφή. Είναι, επίσης, γεμάτο εκπλήξεις.

Αναλύοντας για πρώτη φορά από κοινού τον μύθο της Οδύσσειας στη λογοτεχνία και στον κινηματογράφο του 20ού αιώνα (στον Joyce, στον Pound, στον Rilke, στον Pascoli, στον Σεφέρη, αλλά και στον Godard και στον Kubrick), η παρούσα μελέτη επιχειρεί να ρίξει νέο φως στην ποιητική του μοντερνισμού, η οποία, παρεμπιπτόντως, δεν επιλέγει τυχαία τον μύθο της Οδύσσειας για να εκφραστεί.

ISBN: 978-960-504-156-4**Σελ. 352, τιμή: € 21,50****Σχήμα: 17,2x24εκ.****Σειρά: Θεωρία – Κριτική**

Η Μαρία Οικονόμου κατέχει τη θέση «Αυστριακής Γυναικείας Επιστημονικής Αριστείας» στο Ινστιτούτο Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Βιέννης, όπου εργάζεται από το 2008.

Δίδαξε επί σειρά ετών στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου (2001-2007) και διετέλεσε δις επισκέπτρια ερευνήτρια στο Πανεπιστήμιο του Πρίνστον (2011/2014). Μεθοδολογικά ανήκει σε εκείνο το πεδίο το οποίο στο μεταξύ είθισται να αποκαλείται «Medienkomparatistik» ή «Comparative Media Studies» κι εξετάζει αντικριστά τη λογοτεχνία με τα άλλα «μέσα» (τον κινηματογράφο, τη φωτογραφία ή τη ζωγραφική εν προκειμένω). Η διδασκαλία και η έρευνά της διαπερνώνται προγραμματικά από ένα κοινό στοιχείο: το σταυροδρόμι και τη μεθόριο – είτε πρόκειται για την ποιητική της μετανάστευσης και για φαινόμενα μετάφρασης, είτε για την κινητικότητα του μύθου και τη διασταύρωση κειμένου και εικόνας.